

Frøslev Polde Naturskole

Naturskolen i Frøslevlejren, barak H-3, er en af landets ældste naturskoler. Den blev oprettet i 1979 og drives af Bov, Lundtoft og Tinglev kommuner i samarbejde med Skov- og Naturstyrelsen.

Naturskolen tilbyder aktiviteter i skovene med naturvejleder året rundt, især til skoleelever, men også andre institutioner og grupper er velkomne. Ophold kan vare fra én til flere dage, da der er overnatningsmuligheder i bygningen eller i skoven.

I Naturskolen er der også en naturudstilling, hvortil der er offentlig adgang. Her præsenterer skovdistriktet bl.a. områdets dyreliv i dioramaform samt nogle af Skov- og Naturstyrelsens mange aktiviteter. Her findes også vandretursfoldere for det meste af Sønderjylland.

Dyr og planter

Skov- og moseområdet rummer i dag en pæn bestand af kronvildt, dåvildt og råvildt. Hvis du færdes stille en tidlig morgen eller i skumringen kan du være heldig at se dyrene. Kronvildtet er aktive om natten og følsomme overfor forstyrrelser. Derfor ses de sjældent i dagtimerne. Råvildtet har altid været i området, mens kronvildtet og dåvildtet er indvandret gennem de sidste 20 år.

Ræv, grævling og hare er almindelige i området, og den vilde kanin ses ofte omkring Frøslevlejren. Hugormen er almindelig her. Desuden er det også her i Frøslev Plantage at man ofte træffer de første "indvandrere" som kommer sydfra, f.eks. bisamrotte og sortstrubet bynkefugl.

Der er masser af småfugle i området. Hvis du finder et roligt sted kan du opleve bl.a. mejse, spurv, finke og sangfugle. Også flere rovfugle holder til i skoven, bl.a. musvåge, duehøg, spurvehøg, tårnfalk og ravn, og om natten kan du høre uglen. Hvis du er særlig heldig kan du nogle steder i plantagen opleve sortspætten.

Frøslev Plantage har ofte frost i de fleste af årets måneder. Derfor er her kun få og meget hårdføre arter af urter, f.eks. græsarterne bølget bunke, blåtop og bjergørhvene, lyng og revling, forskellige mosser samt rensdyrlav. Det "kolde klima" begrænser hvad der kan leve af planter og træer i området og det betyder samtidig færre insekt- og sommerfuglearter.

Om efteråret, indtil frosten for alvor sætter ind, findes der mange forskellige svampe i skoven. Dem må du gerne plukke til eget brug.

Velkommen til Frøslev Plantage

Frøslev Plantage, der sammen med Frøslev Mose udgør Jyllands sydligste naturområde, er en meget sammensat skov. Skovens store, ensformige granbevoksninger har sin egen skønhed, og blandt granerne findes naturperler som egekrat, løvtræer, småsøer og indlandsklitter. Hvis du er historisk interesseret er f.eks. Frøslevlejren en særlig oplevelse, og for dig der bare vil en tur i skoven med familien kan f.eks. skovlegepladsen eller bålpladsen være et velegnet udgangspunkt.

Praktiske oplysninger:

Vandreture: På kortet er anvist to vandreture. Gul tur er på ca. 5 km og starter ved Kådnermose. Rød tur er på ca. 3 km og starter ved Fårevandsted.

Cykling: De større veje i plantagen er skiltet med navn og er velegnede til cykling. Desuden er der afmærket en cykeltur (grøn rute) på ca. 12 km.

Naturudstilling: Frøslev Polde Naturskole i Frøslevlejren har en naturudstilling, som kan være en god introduktion til skovturen.

Hundeskov: I området (Ryttergab) (N) nord for Frøslevlejren må hunden gå løs, men husk at den skal være under kontrol. Alle øvrige steder i plantagen skal hunden føres i snor.

Primitiv overnatning: (Ved Ryttergab) Nord for Karsten Thomsens Plads samt ved Bossens Sten (O) i den sydlige del af plantagen findes primitive overnatningspladser som frit må benyttes.

Bålpladser m.m.: Ved Kådnermose findes grill, toilet og handicaptollet, og ved Skovhytten/Den Våde Klimp findes grill, madpakkehus samt vandpumpe. Alle faciliteter kan frit benyttes.

Udsigtstårn: Findes nord for Kongevej.

Skovlegeplads: Findes ved Kådnermose.

Motionsbane: Ved kongevejen findes en 1 km lang afmærket motionsbane i et udfordrende terræn.

Cafeteria: Fra Frøslev Lyngpolde er der adgang til motorvejens Cafeteria. Informationstavle med oplysninger om faciliteterne i området er opsat ved Kådnermose, Karsten Thomsens Plads og ved P-pladsen ved Frøslevlejren.

Yderligere oplysninger: Frøslev Plantage administreres af Skov- og Naturstyrelsen, Sønderjylland, tlf. 74 65 14 64, www.skovognatur.dk/soenderjylland

● Frøslev Plantage

Serien »Vandreture« er foldere over udvalgte naturområder. De kan fås på biblioteker og turistbureauer, samt ved indgangene til mange af områderne. Se også www.skovognatur.dk

Miljøministeriet

Skov- og Naturstyrelsen

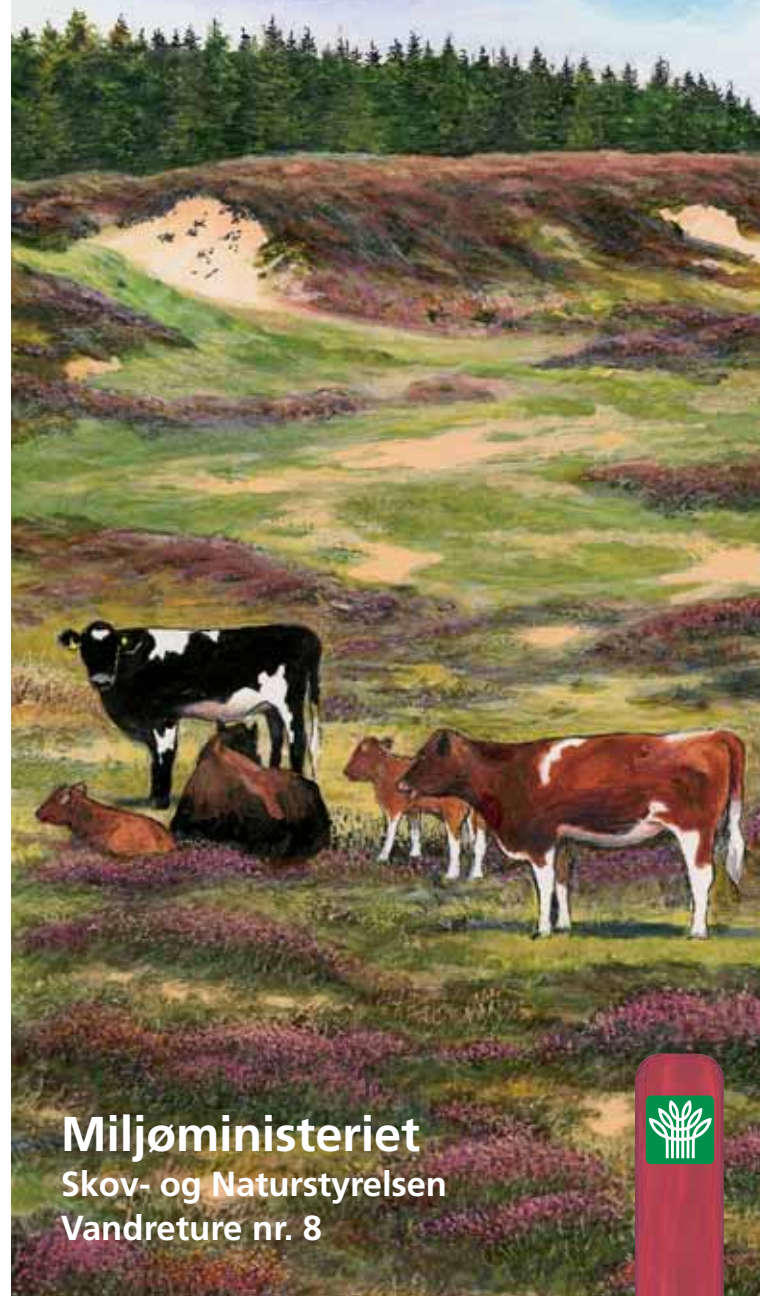

- forvalter statsejede skove og andre naturområder i hele landet
- tager ved driften hensyn til befolkningens friluftsliv, produktion af træ og beskyttelse af natur- og kulturværdier.

Ved drift af skov- og naturarealerne tilstræbes at skabe gode oplevelsesmuligheder

Frøslev Plantage

006-0804 (Revideret 2004) Gratis tilrettelægning og kort: Parabole. Tegninger: Poul Andersen. Tryk: scanprint A/S. Denne tryksag bærer det nordiske miljømærke Svanen. Licensnr. 541 006

Miljøministeriet
Skov- og Naturstyrelsen
Vandreture nr. 8

Geologi

I Frøslev Plantage, delvist skjult af nåletræsbevoksningerne, ligger Frøslev Sand. Det er et af Danmarks mest særegne indlands klitlandskaber. Området blev dannet i slutningen af sidste istid, for ca. 12.000 år siden. Klimaet var dengang arktisk, koldt og barskt.

Da klimaet blev varmere, groede Frøslev Sand til med egekrat. Bronze- og jernalderens befolkning ryddede egeskoven og udnyttede de lette jorder til agerdyrkning og græsning.

For ca. 1.000 år siden blev klimaet igen koldere. Landbrugsdriften hørte op, og befolkningen i området forsvandt. I denne periode forsvandt vegetationen også over et større område – muligvis efter en hedebrand. Vinden, som nu igen havde frit spil, flyttede bjerge af sand og efterlod både polde (klitter) og klimper. Klimperne er flade bakker med stejle sider, men modsat andre bakker har klimperne vand på toppen, mens de omkringliggende lavere områder er helt tørre. Det skyldes, at der under sandlaget findes et cementeret lag af al, som stopper vandets videre nedsvivning.

Landskabet

Der findes mange geologisk interessante steder i området, bl.a. 27 store og små klimper, som stikker op som øer i det ellers flade terræn:

Kapellet (A) er den flotteste klimp i plantagen. Den ca. 5 meter høje skrænt, der omkranser den fugtige flade på midten, kan tydeligt ses. Kapellet er rundt og ca. 200 m i diameter.

Den Våde Klimp (B) er den største klimp (ca. 7 hektar). En del af klimpen er gravet væk, og grusmaterialerne er bl.a. brugt til skovens veje. Man kan stadig se de enkelte lag i klimpen og danne sig et billede af klimpens og landskabets dannelse for 1.000 år siden.

Nisse Polde (C) er tre specielle klitter, som ligner gravhøje.

Finke Hede (D) er et stort indsande med lyngklædte klitter. Skovkvæget, som græsser i Frøslev Mose om sommeren, har sit vinterkvarter her.

Eflingbjerg (E) er skovens højeste punkt. I nærheden findes et udsigtstårn, hvorfra vildtet i skoven kan ses.

Sandgård (F) er en ca. 4 km langstrakt og næsten retlinet flyvesandsvold, der ligger i plantagens nordlige del.

Stormenes Hav (G), Kådnermose (H) samt **Fårevandstedet (I)** er nogle af plantagens få vådområder.

Frøslev Polde (J) ved Frøslevlejren og **Frøslev Lyngpolde (K)** ved Kådnermose er indlandsklitter af betydelig variation.

I skoven ses desuden flere aflåste brønddæksler. Her måler og undersøger miljømyndighederne mængden og renheden af nedbøren, der siver ned og danner grundvand.

Plantagens historie

Sagn fortæller, at hele området fra Vesterhavet til Flensborg Fjord engang var dækket af den store Krak Skov (Kragelund Skov). På Eflingbjerg (E) midt i skoven skulle efter sigende have ligget et røverslot.

Det preussiske forstsvæsen købte i 1870'erne store hedeområder i Slesvig og Holsten og plantede de store plantager i Sønderjylland som, foruden Frøslev Plantage, også omfatter Bommerlund, Torp, Årtoft, Rugbjerg, Lerskov, Stursbøl og Hønning Plantager. Områderne blev plantet til med fyr og rødgran, som dengang var de mest værdifulde og anvendte træarter i området. Grantræerne groede godt her på grund af den relativt høje nedbør (ca. 1.000 mm om året) og den magre og sandede jordbund. Midlerne til at opkøbe og tilplante området kom fra den krigsskadeerstatning, som Frankrig måtte udrede efter krigen mellem de to lande i 1870-71.

Skovdrift og naturpleje

De senere års klimænderinger med flere storme og højere vintertemperaturer betyder, at rødgranen ikke trives så godt i området længere. Derfor plantes i dag mere varieret skov med hårdføre træarter som f.eks. bøg, eg, birk, lind, sitkagran, skovfyr, lærk og douglasgran. De åbne hede- og klitområder plejes, så de ikke gror til i skov. Skovdistriktet har en besætning af skovkvæg. Det er en specielt fremavlet kvægrace, som er velegnet til at græsse på de forskellige typer af naturarealer.

Ændringerne i skovens drift er til gavn for mange plantearter, insekter, dyr og fugle, og vil forhåbentlig også give nye spændende naturoplevelser for skovens gæster.

Frøslevlejren

Frøslevlejren blev oprettet i 1944 som en tysk fangelejr, hvor danske modstandsfolk blev interneret for at forhindre at de blev deporteret til tyske KZ-lejre. Tyskerne overholdt imidlertid ikke den indgåede aftale, og mange blev alligevel sendt til KZ-lejre i Tyskland.

Skovhytten (**L**) midt i Frøslev Plantage stammer fra den tid. Her gravede fangerne grus under bevogtning.

På markerne nord for Frøslev Plantage anlagde Luftwaffe en militær flyveplads til jagerfly med navnet Schaffhaus Feldflugplatz. Flyvepladsen var i brug i 1944 og 1945. De fleste flyskjul og barakker blev etableret under træerne i kanten af plantagen, hvor de var skjult for de allieredes fly. Godt 15 små og store flyskjul samt nogle barakpladser er fint bevaret langs Krybskyttesporet (**M**).

Efter krigen ændrede Frøslevlejren navn til Fårhuslejren. Her var medhjælpere af den tyske besættelsesmagt indsat en tid, indtil der var blevet lidt ro i landet.

Frøslevlejren har siden været både dansk militærlejr, CF-kaserne samt kursuscenter. I dag rummer lejren både en efterskole samt to museer, der beretter om Frøslevlejrens tid som fangelejr samt om Civilforsvaret og Hjemmeværnet. Desuden ligger Frøslev Polde Naturskole i Frøslevlejren. Her kan du se en udstilling om naturen i området.